

Domagoj Runje
SKRB ZA BOLESNIKE – KRISTOVO POSLANJE
Care for patients – Christ's mission

UDK: 232.3+231.73
Pregledni znanstveni rad
Primljeno 10/2013.

Sažetak

Nakon iznošenja statističkih podataka o Isusovim ozdravljenjima, autor na osnovi odabranih tekstova iz evanđelja (Mt 25, 31-46; Mk 1,29-31; Lk 17,11-19; Iv 5,1-18) predstavlja njegov stav prema bolesti i bolesnicima. Općenito se može reći da ozdravljenje bolesnika spada na Isusovo mesijansko djelovanje, no njegovo poslanje ne iscrpljuje se u rješavanju zdravstvenih problema u prolaznom zemaljskom životu. Čudesna ozdravljenja koja Isus čini nemaju svrhu u samima sebi nego su znak njegove moći i prigoda da u susretu s njime čovjek stupi u zajedništvo s Bogom. Stoga sam Isus na neki način relativizira veličinu čudesnih ozdravljenja, dok kao jedan od kriterija posljednjega suda postavlja ono svakidašnje i svima moguće služenje bolesnicima i drugim ljudima potrebnima pomoći bližnjega.

Ključne riječi: Isus Krist, bolest, bolesnici, ozdravljenje, čudo, služenje.

UVOD

Kada je Ivan Krstitelj poslao svoje učenike da pitaju Isusa iz Nazareta: "Jesi li ti Onaj koji ima doći ili drugoga da čekamo?" (Lk 7,19; usp. Mt 11,3), evanđelist Luka navodi da je "upravo u taj čas Isus ozdravio mnoge od bolesti, muka i zlih duhova i mnoge je slijepo podario vidom" (Lk 7,21), te je odgovorio Ivanovim učenicima neka jednostavno jave Ivanu što su vidjeli i čuli: "Slijepi progledaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se navješćuje evanđelje." (Lk

7,22).¹ Na taj način u poslanje Isusa kao Krista tj. Mesije, posve jasno spada i odnos prema bolesnicima.² Evanđelja nam o tome pripovijedaju na sasvim konkretan način opisujući različite događaje u kojima se Isus susretao s bolesnicima i ozdravljao ih.

Zbog bogatstva tih tekstova, a ograničenosti ovoga izlaganja, o toj ćemo temi ovdje govoriti na temelju samo nekoliko odabranih tekstova koji će nam ipak poslužiti kao polazna točka za stjecanje barem djelomične slike o Kristovu poslanja među bolesnicima. Nakon jednostavnog statističkog pregleda tekstova u kojima se opisuju Isusovi susreti s bolesnicima izabrali smo iz svakog od četiri kanonska evanđelja po jedan polazni tekst koji će nam pomoći u promatranju različitih vidova Isusova odnosa prema bolesnicima. Iz Evanđelja po Mateju to je detalj iz Isusove prispodobe o posljednjem sudu (Mt 25, 31-46), u kojem se kao kriterij suda među ostalim uzima i odnos prema bolesnicima. Iz Evanđelja po Marku odabrana je perikopa o ozdravljenju Petrove punice (Mk 1,29-31), na koju se nadovezuje ozdravljenje mnogih drugih bolesnika. Evanđelje po Luki donosi zgodu o ozdravljenju deseterice gubavaca (Lk 17,11-19) od kojih se samo jedan vraća Isusu da mu zahvali, a iz Evanđelja po Ivanu izabrali smo nekoliko detalja iz opisa ozdravljenja jednog dugogodišnjeg bolesnika na kupalištu Bethzatha kod Ovčjih vrata u Jeruzalemu (Iv 5,1-18). Svaki od izabranih tekstova sadržava određene posebnosti u Isusovu odnosu prema bolesnicima i prenosi poruke koje su mogu primijeniti u svagdašnjem kršćanskom životu

1. STATISTIČKI PODATCI

Statistički se ne može utvrditi koliko je bolesnika Isus ozdravio. U Mt 12,15 stoji da je ozdravio sve koji su išli za

¹ Te Isusove riječi odjek su iz teksta Iz 61,1, koji se doslovno navodi u Lk 4,18.

² Isusov odgovor Ivanu može se shvatiti i kao reakcija na Ivanov navještaj Kristova dolaska gdje među ostalim stoji: "U ruci mu vijača da pročisti gumno svoje i sabere žito u žitnicu svoju, a pljevu će spaliti ognjem neugasivim" (Lk 3,17). Svojim ozdravljenjima i osjetljivošću za siromašne i nevoljne, Isus pak ističi drugi vid svoga djelovanja i sukladne znakove svoga mesijanstva. Usp. Joseph A. Fitzmyer, *The Gospel according to Luke (I - IX)*, Doubleday, New York, 1981., 664-665. U skladu s tim možemo nadodati da se i Isusova zaključna poruka "I blago onom tko se ne sablazni o mene" (Lk 7,23), odnosi u prvom redu na Ivana čije prepoznavanje Mesije i razumijevanje njegova djelovanja, unatoč tomu što ga je Isus nazvao najvećim rođenim od žene (Lk 7,32) treba biti otvoreno novim spoznajama.

njim, a prema Mt 14,35-36 (usp. Mk 6,53-36) ozdravljali su svi koji bi ga se dotakli. Bilo je doduše i neuspjeha poput onoga u zavičajnom Nazaretu kada zbog nevjere Nazarećana nije mogao učiniti nijedno čudo osim što je ozdravio nekoliko nemoćnika (usp. Mk 6, 5-6; Mt 13,58). No, nedvojbeno je Isus bio na glasu kao iscjelitelj kojemu su hrlili mnogi bolesnici s različitim bolestima (usp. Mk 1,34; 6,55).

Od tih mnogobrojnih čudesa kanonska evanđelja izdvajaju dvadesetak zgoda u kojima se Isus izravno susreće s jednim ili više bolesnika, ili pak s onima koji mole za ozdravljenje drugih osoba, obično svojih ukućana ili prijatelja. Uz to nalazimo i tekstove u kojima se Isus koristi slikama poput uspoređivanja grešnikâ s bolesnicima, a svoga poslanja kao poslanja liječnika koji nije potreban zdravima nego bolesnima (usp. Mt 9,12; Mk 2,17; Lk 5,31). Ozdravljanje bolesnika znakovi su koji prate Mesijin dolazak (Mt 11,2-5; Lk 7,18-22), a na koncu u Mt 25,31-46 jedan od kriterija posljednjeg suda u vrijeme njegova ponovnog dolaska u slavi jest odnos prema bolesnicima. Zanimljivo je pak s druge strane da u govoru o blaženstvima nemamo riječi poput „Blago bolesnima jer će ozdraviti“, niti je ozdravljanje bolesnika spomenuto među Isusovim kušnjama poput one da kamen pretvori u kruh. U svakom slučaju, da bismo stekli opću sliku o Isusovu terapijskom djelovanju ovdje donosimo popis njegovih ozdravljenja uključujući i tri slučaja uskrišenja iz mrtvih.

Bolest	Broj bolesnika	Tekstovi
Guba	11	Gubavac u okolici Kafarnauma (Mt 8,1-4; Mk 1,40-45; Lk 5,12-16); Deset gubavaca na putu za Jeruzalem (Lk 17,11-18);
Opsjednutost	7 (ili 8; usp. Mt 8,28-34)	Opsjednuti u Kafarnaumskoj sinagogi (Mk 1,23-28; Lk 4,31-37); Opsjednuti u grobnicama (u Mt 8,28-34 su dvojica, a u Mk 5,1-20 i u Lk 8,26-39 je jedan); Opsjednuti njemak (Mt 9,32-34); Opsjednut, slijep i nijem (Mt 12,22-24); Strankinja moli za opsjednutu kćer (Mt 15,21-29; Mk 7,24-30); Opsjednuti padavičar (Mt 17,14-20, Mk 9,14-19; Lk 9,37-43); Zgrbljena žena (Lk 13,10-17).

Sljepoća	5 (ili 6; usp. Mt 20,19-34; jedan slijepac ujedno i opsjednut)	Dva slijepca (Mt 9,27-31); Opsjednut, slijep i nijem (Mt 12,22-24); Jerihonski slijepac (u Mt 20,19-34 govori se o dvojici a u Mk 10,46-52; Lk 18,35-43 o jednom slijepcu); Slijepac u Betsaidi (Mk 8,22-26); Slijepac od rođenja (Iv 9,1-41).
Uzetost	4	Satnikov sluga (Mt 8,5-13; Lk 7,1-10); Uzeti kojega donose na nosiljci (Mt 9,1-8; Mk 2,1-12; Lk 5,17-26); Bolesnik na kupalištu kod Ovcjnih vrata (Iv 5,1-18); Čovjek s usahnulom rukom (Mt 12,9-14; Mk 3,1-6; Lk 6,6-11).
Ognjica	2	Petrova punica (Mt 8,14-15; Mk 1,29-31, Lk 4,38-39); Sin kraljeva službenika (Iv 4,46-54) – obično se stavlja u paralelu sa satnikovim slugom u Mt 8,5-13 i Lk 7,1-10. Ipak, budući da se govori o službenikovu sinu, a ne o sluzi, uzimamo ovo kao poseban slučaj.
Krvarenje	1	Žena bolesna od krvarenja (Mt 9,14-17; Mk 2,18-22; Lk 5,33-39).
Vodena bolest	1	Čovjek s vodenom bolesti (Lk 14,1-6).
Gluhoca	1	Gluhi mucavac (Mk 7,31-37).
Nijemost	2 (oba njemaka ujedno i opsjednuta)	Opsjednuti njemak (Mt 9,32-34); Opsjednut, slijep i nijem (Mt 12,22-24).
Padavica	1 (ujedno i opsjednut)	Opsjednuti padavičar (Mt 17,14-20, Mk 9,14-19; Lk 9,37-43).
Zgrbljenost	1 (žena ujedno i opsjednuta: "Svezao je Sotona")	Zgrbljena žena (Lk 13,10-17).
Smrt - Oživljenje	3	Sin udovice iz Naina (Lk 7,11-17); Jairova kći (Mt 9,14-17; Mk 2,18-22; Lk 5,33-39); Lazar (Iv 11, 1-43).

U gornjoj tablici identificirali smo pojedinačne slučajeve u kojima je Isus izliječio bolesnike od različitih bolesti. No brojevi koje smo naveli nisu stabilni. U nekim slučajevima ista osoba pati od više bolesti, a u nekim slučajevima paralelni biblijski tekstovi ne slažu se posve u broju bolesnika i opisu bolesti. Ipak, takvih je slučajeva malo i premda se može raspravljati o autentičnosti ovoga ili onoga evanđeoskog izvještaja, Kristova

skrb za bolesne kao takva neupitna je i zauzima istaknuto mjesto u sveukupnom njegovu djelovanju.

2. POSLJEDNJI SUD (Mt 25, 31-46)

Premda evanđelist Matej donosi više zgoda u kojima se Isus susretao s bolesnicima, ipak nam se najvažnijim tekstom na tu temu u ovom evanđelju čini opis posljednjeg suda u Mt 25,31-46. Naime, u tom se tekstu kao jedan od kriterija suda navodi i odnos prema bolesnicima. Bolesnici se nabrajaju među gladnima, žednima, golima i utamničenima s kojima se poistovjećuje sam Krist u ulozi kralja i suca koji na posljednjem sudu razlučuje pravednike od prokletih. To poistovjećivanje provlači se kroz čitav tekst i zacijelo je rečenica “Što god učiniste (ili *ne učiniste*) jednomu od ove najmanje braće, meni učiniste (odnosno *ne učiniste*)”, temeljna je poruka kojom se želi jasno dati do znanja da se zajedništvo s Kristom u njegovu kraljevstvu ne može ostvariti bez zajedništva s njegovom *najmanjom braćom*, to jest ljudima opterećenima najosnovnijim životnim potrebama kao što su potreba za hranom, pićem, odjećom, zdravljem i slobodom.

Što se tiče zdravlja, to jest odnosa prema bolesnicima kao našoj središnjoj temi, valja uočiti da se u opisu posljednjeg suda taj odnos izražava trima glagolima: pohoditi (*ἐπισκέπτομαι*); doći (*ἔρχομαι*); poslužiti (*διακονέω*). Na hrvatskom jeziku te smo glagole naveli prema najraširenijem hrvatskom prijevodu Novoga zavjeta.³ No, grčki izvornici imaju i druga iznijansirana značenja o kojima ćemo govoriti u nastavku teksta.

2. 1. “Oboljeh i pohodiste me” (25,36)

Uz citat naveden u podnaslovu uzetom iz kraljeva obraćanja pravednicima treba dodati i drugu mogućnost: “Bijah bolestan i u tamnici i ne pohodiste me” (25,43). U oba slučaja hrvatski glagol *pohoditi* prijevod je grčkoga *ἐπισκέπτομαι*. No, taj grčki glagol može se prevesti i na druge načine.

Tako se u Dj 6,3 u kontekstu ustanovljenja sedmorice (đakona) koji će se posvetiti svagdašnjem služenju potrebitih

³ Mislimo na *Novi zavjet* u prijevodu Bonaventure Dude i Jerka Fućaka koji je u Kršćanskoj sadašnjosti izišao u više različitih izdanja, a koristi se u Leksionaru i drugim liturgijskim knjigama.

isti glagol prevodi kao *pronaći*. Ondje, naime, Dvanaestorica ne mogavši sami pravedno udovoljiti svim potrebama u zajednici govore okupljenom mnoštvu učenika: “De, *pronađite*, braćo, između sebe sedam muževa na dobru glasu, punih Duha i mudrosti.” U Jak 1,27 u sličnom kontekstu isti glagol prevodi se kao *zauzimati se*: “Bogoljubnost čista i neokaljana jest: *zauzimati se* za sirote i udovice u njihovoj nevolji...”, čime se jasno izražava i unutarnja osobna senzibiliziranost i vanjska angažiranost u djelovanju među potrebnima.

U prijevodu grčkoga ἐπισκέπτομαι glagolom *pohoditi* kao što stoji u Mt 25,36.43 imamo pak značajnu paralelu u Lk 1,68.78 gdje se u Zaharijinu hvalospjevu govori o Božjem *pohodu*, koji se ostvaruje u dolasku Krista kao “Mladog sunca s visine”. U tom kontekstu, budući da je subjekt radnje sam Bog, odnosno Krist, glagol ἐπισκέπτομαι ima jače izraženu teološku vrijednost jer se govori o Bogu koji u Isusu Kristu pohađa svoj narod da ga otkupi i spasi. No, upotreba istoga glagola u takoreći potpuno zemaljskom kontekstu zapravo govori kako se teološka dimenzija stvarnosti zapravo ne može odvojiti ni od jednog područja ljudskog života. Štoviše, Isusova prispodoba o posljednjem sudu govori upravo o tome koliko je praktična strana ljubavi prema bližnjemu presudna za autentični teološki uvid, ili drugim riječima, spoznaju Boga.

U tom smislu glagol ἐπισκέπτομαι u izjavama “Oboljeh i pohodiste me” (Mt 25,36) i “Bijah bolestan i u tamnici i ne pohodiste me” (Mt 25,43) stoji u uskoj vezi s glagolom ὀρώω (vidjeti)⁴ u pitanju “Kada te vidjesmo bolesna...” (Mt 25,39.44). Prema tome temeljni odnos prema bolesniku izražen je ovdje glagolima istoga semantičkog polja koje obuhvaća sposobnost vida i opažanja. Vidjeti bolesnike znači prije svega biti svjestan njihova postojanja i to ne na teoretski način, nego uzimajući ih u obzir na svim razinama života. Primijenjeno u praksu to znači omogućiti bolesnicima što je moguće veće sudjelovanje u društvenom životu i to ne samo u prevladavanju arhitektonskih barijera u izgradnji novih ili adaptaciji starih zgrada, nego i u nadvladavanju mentalnih barijera u kvalitetnom ljudskom susretu s osobama smanjenih zdravstvenih sposobnosti.

⁴ U Mt 25,39.44 taj glagol stoji u obliku εἶδομεν (1. osoba množine indikativa aorista aktiva).

2.2. Kada te to vidjesmo bolesna ili u tamnici i *dođosmo* k tebi?" (Mt 25,39)

U reakciji pravednikâ na kraljeve riječi u kojima ih poziva "Dođite, blagoslovljeni Oca mojega!" (Mt 25,34) odnos prema bolesnicima izražen je zajedno s odnosom prema utamničenicima. Ovaj put glagol koji izražava taj odnos glasi ἔρχομαι i znači *doći*. Riječ je o veoma čestom i uobičajenom glagolu kojim se izražava kretanje do određenog cilja. Subjekt glagola u našem kontekstu zdravi su ljudi, a povezivanje bolesnika s utamničenicima ukazuje na jedan bitan vid bolesničkog života, a to je ograničenost ili potpuna nemogućnost kretanja. U bolestima poput uzetosti (paralize) ili neke druge vrste nesposobnosti fizičkog kretanja ta ograničenost razumije se sama po sebi. No, često su i bolesti koje nemaju izravne veze s fizičkom nepokretljivošću uzrokom društvene izolacije bolesnika, bilo da se radi o neprihvaćanju bolesti od samoga bolesnika ili od dotične društvene zajednice.

U tom smislu usporedba s utamničenicima aludira na činjenicu da mnogi ljudi zbog različitih neugodnosti izbjegavaju kontakt s bolesnicima, pa je već sama posjeta bolesniku izvrsno djelo milosrđa. Naime, dolazak bolesniku kao i utamničniku znak je poštivanja osobe u njezinu ljudskom dostojanstvu,⁵ bez obzira na njezino zdravstveno ili moralno stanje. Ovdje nam valja u tom smislu uočiti jednu oznaku koja ujedinjuje te dvije kategorije potrebnika. I bolesnik i utamničnik mogu trpjeti i krivi i nevini. Što se tiče utamničnika, razumije se da je riječ o tome da netko može biti osuđen i kažnjen zbog kaznenog djela koje je doista počinio, ali se može isto tako dogoditi da bude lažno optužen i nepravedno osuđen te ispaštati kaznu zbog nečega za što uopće nije kriv. U slučaju bolesnika pitanje krivnje za bolest veoma je kompleksno, pogotovo kada se o tome još govori na religioznom području i dotiče se čovjekova odnosa prema Bogu i Božjega odnosa prema čovjeku. No, takvu vrstu rasprave o patnji nevinih bolesnika ostavljamo za neku drugu priliku, a ovdje samo uočavamo činjenicu koju nije potrebno dokazivati, a to je da doista s jedne strane postoje bolesnici koji snose posljedice svoga nezdravog, pa u tom smislu i grešnog, načina života, a s druge strane mnogi su bolesnici nevine žrtve tuđega ponašanja, ili je moralni uzrok bolesti jednostavno obavijen tajnom. Međutim, prisposoba o posljednjem sudu

⁵ Usp. Leon Morris, *The Gospel according to Matthew*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1992., 638.

ne pravi među bolesnima nikakvu razliku s obzirom na uzrok njihove bolesti. U središtu pozornosti je odnos prema čovjeku kao osobi koja je potrebna pomoći i pažnje drugoga čovjeka.

Nadalje, u evanđelju imamo više slučajeva gdje pojedine osobe mole Isusa za ozdravljenje svojih bližnjih i mole ga da dođe k njima. Takav je primjerice slučaj nadstojnika sinagoge Jaira, koji moli za ozdravljenje svoje umiruće kćeri (Mt 9,18 par.); Marte i Marije koje mole za svoga brata Lazara (Iv 11,3. 32); i Petrove punice koju Isus ozdravlja u njegovoj kući (Mt 8,14-15 i par.). No, postoji i jedan primjer kada se molitelj smatra nedostojnim Isusova dolaska u njegovu kuću. Riječ je o rimskom satniku koji moli za ozdravljenje svoga sluga (Mt 8,5-13; Lk 7,1-10), a Isus mu odgovara: “Ja ću doći i izliječiti ga” (Mt 8,7). Grčki izvornik Ἐγὼ ἔλθῶν θεραπεύσω αὐτόν mogli bismo poetičnije, a u ovom slučaju čak i gramatički malo preciznije, prevesti i ovako: “Ja ću ga (svojim) dolaskom izliječiti”, čime je stavljen naglasak upravo na Isusov fizički dolazak u satnikovu kuću. Međutim, sa satnikovom reakcijom na Isusove riječi poruka prisposode uspinje se na drugu razinu. Ovdje se ne radi samo o satnikovoj poniznosti, nego još više o uvjerenju da Isusovu fizičku prisutnost nadomješta vjera u Isusovu riječ. Štoviše, može se reći da su za satnikovu vjeru Isus i njegova riječ jedno te isto pa prema tome imaju i istu moć. Stoga poruka toga događaja prelazi okvire odnosa prema bolesnicima i usmjeruje se prema temeljnom pitanju vjere ili nevjere u Isusa Krista. No, pri tome nije zaboravljen ni konkretni bolesnik koji je u ozračju vjere ozdravljen samom Isusovom riječju.

2.3. “A kada te to vidjesmo (...) bolesna(...) i ne *poslužismo* te” (Mt 25,44)

Dok se u odgovoru pravednikâ na posljednjem sudu odnos prema bolesnicima izražava glagolom *doći* i usko povezuje s odnosom prema utamničenicima, u slučaju onih *slijeva* to jest onih koji nisu pokazali ljubav prema bližnjemu, svi potrebiti obuhvaćeni su jednim te istim glagolom *služiti* (διακονέω). Na taj način služenje označava srž i vrhunac odnosa ne samo prema bolesnicima, nego i prema svim ljudima. Štoviše, čitavo Kristovo poslanje sažeto je opisano u rečenici: “Tako i Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj daje kao otkupninu za mnoge” (Mt 20,28 i par.). Budući pak da se ta

rečenica nalazi u širem kontekstu Isusova trećeg navještaja svoje muke, smrti i uskrsnuća, ta činjenica dopušta nam izvući i jedan zaključak koji možemo primijeniti upravo na odnos prema bolesti i bolesnicima. Naime, uspoređujući Isusovo služenje s njegovim djelovanjem u cjelini, uviđamo da je zapravo sve što je činio bilo služenje ljudima. Tu spadaju sva njegova ozdravljenja i druga čudesa, kao i stalno poučavanje učenika i svega naroda. No, vrhunac Isusova služenja događa se u njegovu potpunu predanju ljudima koje je rezultiralo smrću na križu, i potpunu predanju u ruke Božje koje je rezultiralo uskrsnućem od mrtvih. Tako je u sklopu svoga djelovanja Isus pokazivao različite nadnaravne moći, među kojima i moć ozdravljanja. No, upravo na tom području očitovala se i ograničenost njegove čudotvorne moći. Tako u Nazaretu zbog nevjere njegovih stanovnika nije mogao učiniti mnogo čudesa (Mt 13,58), a ni njegovi učenici premda su inače bili obdareni darom izganjanja nečistih duhova nisu mogli istjerati zloduha iz jednoga opsjednutog padavičara (Mt 17,16 i par.). Drugim riječima, evanđelje nam kao najveću Isusovu moć ne predstavlja njegove nadnaravne sposobnosti (premda ih izričito navodi) nego njegovo služenje koje je uvijek slobodno i neovisno o drugoj strani, to jest o osobi koja to služenje prihvaća ili ne prihvaća.

U tom smislu i u prispodobi o posljednjem sudu uz navedene glagole kojima se izražava odnos prema bolesnicima valja primijetiti da je dosta toga rečeno i u neizrečenomu. Naime, u svom obraćanju svim narodima koji će se sabrati pred prijestoljem Sina Čovječjega (usp. Mt 25,31-32), on im neće reći "Bio sam bolestan i izliječili ste me" ili "Bio sam bolestan i niste me izliječili". Evanđeoski odnos prema bolesnicima ne sastoji se u izvanrednim i čudesnim ozdravljenjima, nego u svagdašnjem služenju u njihovim potrebama.

3. PETROVA PUNICA (Mk 1,29-31)

Ozdravljenje Petrove punice opisano je u veoma kratkom tekstu u Mk 1,29-31. Nakon poziva prve četvorice učenika (Mk 1,16-20) koji stoji na početku Isusova javnog djelovanja, njihova prvo zajedničko pojavljivanje među ljudima događa se u kafarnaumskoj sinagogi (Mk 1,21-28) gdje je Isus istjerao nečistoga duha iz jednoga opsjednutog čovjeka. No, sudeći prema

kontekstu i reakcijama koja proizlaze iz te zgrade tu se ne radi ponajprije o slučaju medicinskog ozdravljenja. Prvi takav slučaj zapravo je ozdravljenje Petrove punice koje se događa toga istog subotnjeg dana u kući Šimuna Petra i njegova brata Andrije.

3.1. *Potpuno ozdravljenje*

Petrova punica bolovala je od ognjice i Isus ju je ozdravio nakon što su mu rekli za nju. Ozdravljenje se dogodilo na jednostavan način. Isus ju je uzeo za ruku i podigao. Pri tome nije izgovorena ni jedna riječ, a sve što se kaže o puničinoj reakciji na ozdravljenje izraženo je u jednostavnoj rečenici "I posluživaše im" (καὶ διηκόνει αὐτοῖς).

Iz grčkoga teksta vidimo da je upotrijebljen onaj isti glagol kojim se u Mt 25,44 izražava odnos prema bolesnicima i drugim potrebnicima. U ovom slučaju Petrova punica, koja je kao bolesnica bila potrebna posluživanja, sada postaje ona koja poslužuje. Na taj način želi se reći da je njezino ozdravljenje bilo potpuno,⁶ te se u kontekstu govora o skrbi za bolesne na primjeru Petrove punice može reći kako je zdravlje zapravo stanje koje pruža veće mogućnosti služenja.⁷

3.2. *Isusova popularnost i njegov bijeg (Mk 1,32-39)*

Kratak opis ozdravljenja Petrove punice ima svoj nastavak u reakciji ljudi koji su istu večer kada je zašlo sunce, to jest kada je prošla subota, počeli Isusu donositi različite bolesnike i opsjednute, a Isus ih je sve ozdravio (usp. Mk 1,32-34). Time je Isusovo terapijsko djelovanje postalo općepoznato i na neki način stvar javnoga interesa. Rečenica "I sav je grad nagrnuo k vratima" (Mk 1,33) govori o Isusovoj privlačnosti koju je čak mogao iskoristiti na način da se nastani u Kafarnaumu i ondje prima ljude koji bi mu zbog njegove ozdraviteljske moći

⁶ Usp. Klemens Stock, *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo*, Edizioni ADP, Roma, 2003, 43.

⁷ Na osnovi iste jednostavne rečenice „I posluživaše im“ nastalo je i tumačenje kako se Petrova punica može ubrojiti među žene koji su pratile Isusa za vrijeme njegova djelovanja u Galileji te mu *posluživale* (usp. Mk 15, 40-41) da bi ga potom slijedile sve do smrti na križu. Premda je i to moguće, u kontekstu Mk 1,29-31 ipak se ne izlazi iz okvira uobičajenoga domaćinskog posluživanja ukućana i gostiju.

zasigurno dolazili sa svih strana. Međutim, Isus ne izabire takav način djelovanja, nego sutradan rano ujutro doslovno kriomice bježi iz grada u osamu. Nakon što su ga učenici pronašli i rekli mu: “Svi te traže”, on odgovara: “Hajdemo drugamo, u obližnja mjesta, da i ondje propovijedam. Ta zato sam došao” (Mk 1,38).

Nakon toga slijedi događaj koji dodatno razjašnjava Isusov stav prema zdravlju, bolesti, bolesnicima i svojoj moći ozdravljanja. Na putu mu ususret dolazi gubavac i uvjeren u Isusovu moć moli ga za ozdravljenje (usp. Mk 1,40-45). Isus ga ganut njegovim stanjem ozdravlja, ali mu istovremeno odrješito naređuje da o tome nikomu ništa ne govori, nego neka se samo pokaže svećeniku koji će ga po Mojsijevu zakonu proglasiti čistim (usp. Lev 14,2-32).

Iz te činjenice da Isus s jedne strane ozdravlja bolesnike, a s druge strane ne želi da se o njemu pronosi glas kao iscjelitelju možemo izvući dva zaključka. Prvo, iz toga što ozdravlja bolesnike, pa čak i oživljuje mrtvace, zaključujemo da su za Isusa zdravlje i ovozemaljski prolazni ljudski život velika vrijednost koju treba čuvati i za koju se treba brinuti. U tom smislu čovjek je dužan brinuti se za svoje i tuđe zdravlje što znači koristiti se svim onim sredstvima koja mu pomažu i izbjegavati ona koja mu štete. Isto tako treba općenito raditi na kvaliteti života i podizanju životnog standarda na svim razinama, i materijalnoj i duhovnoj. No s druge strane, iz toga što Isus ne želi o sebi stvoriti sliku kao o nekome tko isključivo rješava ljudske zdravstvene i druge prolazne probleme,⁸ zaključujemo da u njegovim očima zdravlje, premda jest vrijednost, nije najveća vrijednost ljudskog života. Svi bolesnici koje je ozdravio opet su u svoje vrijeme od nečega oboljeli i umrli, a tako je bilo i s Jairovom kćeri, sinom udovice iz Naina i prijateljem Lazarom koje je oživio od mrtvih. Najveća vrijednost ljudskoga života ne može prema tome biti zdravlje, nego je to zajedništvo s Bogom koje se može ostvariti u svim, i dobrim i lošim, okolnostima ljudskoga života (usp. Rim 8,35-39). Stoga u svojim ozdravljenjima Isus ne rješava samo trenutne zdravstvene probleme dotičnih osoba, nego uvijek s njima želi ostvariti ljudski susret u kojem će su osjetiti prisutnost Boga i blizina njegova Kraljevstva.

⁸ Usp. Klemens Stock, *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo*, 45-46.

4. DESET GUBAVACA (Lk 17,11-19)

Perikopa o deset gubavaca nalazi se samo u Evanđelju po Luki. Znakovito je da je uz ozdravljenje jednog gubavca opisanom u sve trojice sinoptika (Mt 8,1-4; Lk 5,12-16, Mk 1,40-45) to zapravo jedini Isusov izričito opisani susret s gubavcima.⁹ Ipak, budući da se radi o desetorici gubavaca odjednom, statistički broj ozdravljenih gubavaca nalazi se na prvom mjestu na popisu različitih vrsta bolesnika koje je Isus ozdravio.

U tom događaju uz sami čin čudesnog ozdravljenja povezana s vjerom isprepleću se još tema odnosa prema strancima (Samaritancima) i tema (ne)zahvalnosti, to jest odnosa bolesnika prema svom ozdravitelju.¹⁰ Isusova primjedba da se samo jedan od desetorice, i to stranac, vratio zahvaliti mu što ga je ozdravio govori o njegovoj svijesti kako zahvalnost nije uvijek proporcionalna učinjenom dobrom djelu. Činjenica da ovaj događaj opisuje samo evanđelist Luka, koji je prema predaji bio liječnik, uz to ne isključuje mogućnost da on ovdje aludira na eventualnu nezahvalnost pacijenta prema liječniku koju je vjerojatno i sam doživio. U svakom slučaju devetorica od deset izliječenih gubavaca pokazuju upravo onaj rezultat koji je Isus u svom ozdraviteljskom djelovanju htio izbjeći. Riječima “Ne nađe li se nijedan koji bi se vratio i podao slavu Bogu osim ovoga tuđinca?” (Lk 17,18) Isus ukazuje na to da medicinsko ozdravljenje ne mora uvijek uroditi čovjekovim okretanjem Bogu. Štoviše ozdravljenje desetorice gubavaca, premda na pomalo pretjeran način, govori da su takvi slučajevi zapravo u manjini.

No, Isusova reakcija ne zadržava se samo na kritici devetorice gubavaca nego doživljava svoj vrhunac u obraćenju ozdravljenom Samaritancu koji se vratio da mu zahvali. Isus mu kaže: “Ustani! Idi! Tvoja te vjera spasila!” (Lk 17,19). U ovom kontekstu te riječi koje zvuče kao još jedno ozdravljenje imaju teološku razlikovnu vrijednost po kojoj se vjera izliječenoga Samaritanca razlikuje od vjere ostale devetorice. Dok su na

⁹ U susretu sa Šimunom Gubavcem u njegovoj kući (Mk 14,3 i par.) ne radi se o ozdravljenju. Vjerojatno je dotični Šimun nosio nadimak *gubavac* jer je već bio izliječen. Inače se ne bi mogao družiti s ljudima. Uz to valja imati na umu da pojam *guba* u Bibliji ne označuje uvijek gubu (lepru), u preciznom medicinskom značenju te riječi, nego se taj pojam primjenjuje na različite bilo prolazne bilo trajne kožne bolesti koje su čovjeka činile obredno nečistim.

¹⁰ Usp. Joseph A. Fitzmyer, *The Gospel according to Luke (X - XXIV)*, Doubleday, New York, 1985., 1150.

početku sva deseterica gubavaca pokazala kako imaju vjeru u Isusa kao onoga koji ih može *ozdraviti*, samo jedan od njih svojom zahvalnošću pokazao je vjeru koja *spašava*,¹¹ a to je vjera onoga koji od Isusa ne traži samo ozdravljenje, nego želi biti u zajedništvu s njime.

5. BOLESNIK NA KUPALIŠTU KOD OVČJIH VRATA (Iv 5,1-18)

Od sedam Isusovih znamenja koja nalazimo u Evanđelju po Ivanu četiri se odnose na ozdravljenja. To su ozdravljenje sina kraljeva službenika (Iv 4,34-54); ozdravljenje bolesnika na kupalištu kod Ovčjih vrata (Iv 5,1-18); ozdravljenje slijepca od rođenja (Iv 9,1-41); a ovamo ubrajamo i uskrišenje Isusova bolesnog prijatelja Lazara (Iv 11,1-43).

Svako od tih četiriju znamenja zavređuje posebnu pozornost. No, ovdje se ograničavamo na perikopu o ozdravljenju bolesnika kod Ovčjih vrata i to zbog jednoga neobičnog detalja. Naime, u susretu s tim bolesnikom Isus mu postavlja naizgled jednostavno, a zapravo čudno pitanje “Želiš li ozdraviti?” (Iv 5,5). Budući da se kod bolesnika podrazumijeva da želi ozdraviti, čini se da u pozadini toga pitanja, kako uostalom sugerira kontekst čitava događaja, stoji problematičan odnos bolesnika prema vlastitoj bolesti i prema ljudima koji ga okružuju. U ovom slučaju radi se o čovjeku koji je boluje već trideset i osam godina i stoji kod kupališta u kojem bi se katkad voda uzbivala te u tom trenutku imala čudotvornu moć ozdravljenja za onog tko bi se prvi dotakao vode.¹² Na Isusovo pitanje “Želiš li ozdraviti?” taj dugogodišnji bolesnik ne odgovara izravno nego se tuži da nema nikoga tko bi ga uronio u kupalište, a dok sam stigne već ga netko pretekne. Budući pak da takvo stanje traje već trideset

¹¹ Usp. François Bovon, *Das Evangelium nach Lukas (Lk 15,1-19,27)*, EKK III/3, Benziger/Neukirchener Verlag, Zürich /Neukirchen-Vluyn 2001., 151-152.

¹² Tekst ne objašnjava o čemu se zapravo radi. Neki autori smatraju da se kupalište Bethazatha ovdje zabunom poistovjetilo s izvorom Siloamom koji je u kišnoj sezoni više puta dnevno na mahove izbacivao veće količine vode. U nekim kasnijim biblijskim rukopisima uključujući i Codex Alexandrinus postoji umetak: (...) “jer je ponekad anđeo Gospodnji silazio u ribnjak; voda bi se uzbivala i prvi koji bi sišao kad je voda uzavrela ozdravio bi od svake bolesti”. Taj dodatak nalazi se u r. 4 koji suvremena izdanjima Biblije obično izostavljaju ili donose u bilješci kao primjerice *Novi zavjet s uvodima i bilješkama Ekumenskog prijevoda Biblije*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1992.; Odatle smo i preuzeli ovdje navedeni umetak donesen u bilj. j uz Iv 5,4.

i osam godina teško je zamisliti da se tijekom tolikih godina nije našao baš nitko tko bi mu htio pomoći. Imajući to u vidu jednako kao i činjenicu da i sada inicijativa u potpunosti dolazi od Isusa, čini se da tužilački ton kojim se bolesnik obraća Isusu sugerira kako je riječ o čovjeku koji se svojim stanjem bolesti koristi kao platformom za ogorčenost prema drugim ljudima.¹³ Stoga Isus, kao i u ostalim slučajevima, ovoga bolesnika ne želi ozdraviti samo na medicinskoj razini, nego i u svim ostalim životnim odnosima, to jest u potpunosti.¹⁴ Potvrdu za to nalazimo i u nastavku teksta gdje Isus kasnije ponovno susreće sada već ozdravljena istog čovjeka i kaže mu “Eto, ozdravio si! Više ne griješi da te što gore ne snađe!” (Iv 5,14). Postavimo li pitanje što je to gore od bolesti što bi ga moglo snaći bude li i dalje griješio, odgovor koji se nudi samo od sebe upućuje upravo na plodove grijeha, a to su poremećeni odnosi prema Bogu, bližnjemu i prema samome sebi.

Na koncu valja primijetiti da su riječi ozdravljenja “Ustani, uzmi svoju postelju i hodi!” (Iv 5,8) gotovo istovjetne riječima koje Isusu upućuje i uzetom bolesniku koji je imao čak četvoricu prijatelja da ga donesu preda nj (Mt 4,3-12 i par.). Ta podudarnost Isusovih riječi u različitim okolnostima znakovita je jer i u jednom i u drugom slučaju bolesnici imaju problema ne samo s bolešću nego i s grijehom, a ozdravljaju izvršavajući Isusovu zapovijed koja od njih traži da se u svojoj bolesti pasivno ne prepuste bilo povoljnim bilo nepovoljnim okolnostima koje se tiču skrbi za bolesnike.

6. ZAKLJUČNA MISAO

Nakon što smo promotrili nekoliko odabranih tekstova iz kojih se može iščitati Isusov odnos prema bolesnicima s praktičnim porukama za njegove učenike, završavamo ovo izlaganje komentarom rečenice “Tko vjeruje u mene, činit će djela koja ja činim; i veća će od njih činiti, jer ja odlazim Ocu” (Iv 14,12). Tu rečenicu izgovorio je Isus u sklopu svog govora učenicima na Posljednjoj večeri. Pitanje koje se postavlja jest:

¹³ Usp. Thomas L. Brodie, *The Gospel according to John. A Literary and Theological Commentary*, Oxford University press, Oxford – New York, 1993., 236.

¹⁴ Usp. Ivan Dugandžić, *Evangelje ljubljenog učenika. Uvodna pitanja i komentar Ivanova evangelja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2012., 133.

koja su to veća djela koja će činiti Isusovi učenici? Odgovor se može dati na kvantitativnoj, prostornoj i vremenskoj razini, to jest u smislu da će ono što je Isus činio u ograničenom vremenu i zemljopisnom području njegovi učenici činiti po čitavoj zemlji i to sve do svršetka svijeta. Tako će se, kako zapaža Ivana Dugandžić, "njegovo (Isusovo) djelo tek nakon njegove smrti i uskrsnuća još intenzivnije nastaviti, kad će *sve privući k sebi* (12,32)".¹⁵ No, sadržaj Isusovih riječi sugerira da usporedimo njegova djela s djelima njegovih učenika ne samo u kvantitativnom nego i u kvalitativnom smislu. U kontekstu govora o Isusovu odnosu prema bolesnicima može nam u traženju odgovora na pitanje o kojim je *većim djelima* riječ pomoći značenje pojma Isusova "časa".

Pri tome se valja prisjetiti Isusova prvog čuda u Kani Galilejskoj gdje je na jednoj svadbi pretvorio vodu u vino (Iv 2,1-11). Tu se ne radi o čudu ozdravljenja, no činjenica da je riječ o prvom Isusovu čudu u Evanđelju po Ivanu upućuje na to da tu treba tražiti ključ za razumijevanje i drugih Isusovih čudesna, ili znamenja, ako ćemo slijediti samu Ivanovu terminologiju. Na majčin poziv da nešto učini u nezgodnoj situaciji kada je na svadbi nestalo vina, Isus premda je na koncu učinio čudo, najprije svojoj majci odgovara: "Ženo, što ja imam s tobom? Još nije došao moj čas!" (Iv 2,4). Ta Isusova reakcija izaziva posebnu pozornost upravo zato što je nakon tako otvorenog negodovanja, ipak riješio problem pretvorivši vodu u vino. No, svojim riječima jasno je dao do znanja da u tom znaku koji je učinio još nije ispunjeno ono zbog čega je došao. Isto vrijedi i za ostalih šest znamenja koja Ivan donosi u svom evanđelju. Ni u jednom od njih još nije došao Isusov čas. On je došao tek u trenutku njegova potpunog predanja do smrti na križu (usp. Iv 12,23. 27; 13,1). Tako Isus veću vrijednost nego čudesima, daje onomu što može učiniti svatko tko iz ljubavi predaje svoj život za druge ljude. U tom smislu kao zaključak o Kristovoj skrbi za bolesne možemo ponoviti ono što je bilo jasno već na početku kad smo govorili o prisposobi o posljednjem sudu. Premda čudesna ozdravljenja koja je Isus učinio pokazuju da je on očekivani Mesija koji ima doći, njegov odnos prema bolesnicima, a tako i njegovih učenika, ne ostvaruje se samo u izvanrednim i čudesnim ozdravljenjima, nego još više u predanom služenju kao istinskom činu ljubavi prema Bogu i ljudima.

¹⁵ Ivan Dugandžić, *Evanđelje ljubljenog učenika. Uvodna pitanja i komentar Ivanova evanđelja*, 274.

CARE FOR PATIENTS – CHRIST’S MISSION

Summary

One cannot determine statistically how many patients Jesus cured. Out of numerous miracles canonical gospels single out about twenty occasions in which Jesus directly meets with one or more sick people, or with those who pray for the curing of others, members of their family or friends. In this article four texts are being analyzed, one from each canonical gospels, which illustrate Jesus’ attitude toward health and illness and toward the sick and those who take care of them, including: the detail from Jesus’ parable of the Last Judgment (Mt 25, 31-46), in which the criterion of the judgment is, among other things, the attitude towards patients; the periscope about curing Peter’s mother-in-law that continues into the curing of many other sick people (Mk 1, 29-38) and finally finishes with Jesus’ escape from Capernaum; the occasion of curing ten lepers who ask Jesus to take pity on them (Lk 17, 11-19); the cure of the paralyzed at the Sheep Pool (Jn 5, 1-18). The analysis of the selected texts finishes with a commentary of Jesus’ sentence “Whoever believes in me will perform the same works as I do myself, he will perform even greater works, because I am going to the Father.” (Jn 14, 12). The answer to the question: what are those greater works that Jesus’ disciples are going to perform like, can be found in the meaning of Jesus’ “hour” (Jn 13, 1), which had not come during any of his miracles, as he explicitly said at the wedding at Cana (Jn 2, 4), but at the hour of his complete commitment to death on the cross. Thus, in their attitude toward the sick, the greatness of the actions of Jesus’ disciples is not realized in carrying out miraculous and supernatural curing, but through dedicated serving which is an authentic act of love for our neighbour.

Key words: *Jesus’ miracles, curing of the sick, mission of curing, Jesus’ “hour”.*